

УДК 340.111

Д.В. ЛЕВЧЕНКО, Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГАРАНТУВАННЯ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ

Ключові слова: правові засоби, законні інтереси, гарантування законних інтересів, юридичні гарантії законних інтересів, організаційні гарантії законних інтересів

Проблематика юридичних гарантій у сучасній загальнотеоретичній та галузевій юриспруденції відноситься до найбільш усталених та розвинених. Гарантування суб'єктивних прав є добре розвинутою юридичною конструкцією, яка успішно використовується на практиці та демонструє свою цілковиту успішність. Між тим, варто підкреслити, що часто в теорії юридичних гарантій ігнорується специфіка гарантування законних інтересів, які виступають як правові засоби, що є суттєво відмінними від законних інтересів. Через свою специфіку і природу законні інтереси мають різноманітні прояви, різні особи намагаються їх реалізувати не менш часто, чим суб'єктивні права, і утиски або перешкоди, що стоять на шляху їх реалізації, позначаються на людині не менш хворобливо, ніж порушення або оспорювання його прав. Саме тому актуальним є виявлення загальнотеоретичних аспектів гарантування законних інтересів як особливих правових засобів та компоненту правового статусу особи.

Проблемам законних інтересів та їх юридичного гарантування присвятили свої праці такі дослідники, як В.В. Субочев, А.І. Екімов, В.М. Кудрявцев, Ю. О. Гурджи, В.В. Залеський, Є.М. Трубецької, А.В. Малько, М.Й. Матузов, П.М. Рабінович та інші. Утім, нагальна необхідність полягає у створенні цілісної концепції гарантування законних інтересів.

В.В. Субочев цілком справедливо зазначає, що у будь-якої людини викликають подив питання, пов'язані з тим, чому не можна поводитися тим або іншим чином, якщо цим він не порушить припису правових норм, чому в тих або інших нормативно-правових актах не відзеркалено його домагання на володіння конкретними соціальними благами, якщо їх розумність і доцільність так очевидні. Виникає й таке питання: чому навіть компетентні органи, покликані стояти на варті законності і правопорядку, ігнорують вимоги, пов'язані із захистом законних інтересів громадян, практикуючи охорону і захист тільки суб'єктивних прав, і навіть у цьому випадку абияк [1, с.409]?

Право відбиває численну низку особистих, суспільних і державних інтересів, що співіснують в суспільстві. Це означає, що навіть якщо право і не завжди є «ієринговським» захищеним інтересом, то у будь-якому випадку покликане його віддзеркалювати.

В той же час А.І. Екімов переконливо зазначає, що «багатьма юристами розділяється розуміння нормативності не лише як загального масштабу поведінки, але і як його соціальної виправданості, відповідності об'єктивним закономірностям і об'єктивній необхідності, як принципу або порядку обміну соціальними цінностями» [2, с.31]. Відповідає наведеній позиції й думка В.М. Кудрявцева, суть якої полягає в тому, що «нормативність виступає характеристикою не лише того, що повинно бути, але і того, що вже є» [3, с.15].

Законні інтереси – це правовий засіб, який лише «в загальному вигляді гарантований державою». По відношенню до законних інтересів часто вживаються словосполучення «певна міра гарантованості», «право у встановлених випадках звертатися за захистом до компетентних органів».

До гарантій законних інтересів мають бути віднесені все ті умови, які в тій або іншій мірі забезпечують реалізацію законних інтересів, так або інакше сприяють їй.

Під гарантіями, таким чином, розумітимемо ті конкретні чинники і обставини, які роблять можливою реалізацію інтересу, що охороняється законом, без яких він здійснитися не зможе.

Українська вчена Ю.О. Гурджі зазначає, що основною робочою якістю гарантії, у якій проявляються сутність, мета, функції гарантії як такої, є здатність забезпечувати невідворотність настання юридичних наслідків у випадках порушення, незаконного обмеження конкретного права і законного інтересу; а також здатність забезпечувати відновлення ситуації до необхідного стану [4, с.31].

Передусім зазначимо, що найбільш важливою і всеохоплюючою гарантією реалізації законних інтересів є те, що вони визнаються законодавцем самостійним об'єктом правової охорони. Це положення підкріплюється рядом нормативно-правових актів та Рішенням Конституційного Суду України. Так, Конституційний Суд України, розглядаючи подання 50-ти Народних депутатів у справі № 1-10/2004 щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес), зазначив, що законний інтерес треба розуміти як прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, як зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції та законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам [5].

Визнання законного інтересу самостійним об'єктом правового захисту породжує безліч правових наслідків, гарантії іншого роду і обумовлює значне різноманіття правовідносин з реалізації інтересів, що охо-

роняються законом. Законодавець прямо вказує на те, що будь-який суб'єкт правовідносин може звернутися до держави в особі її компетентних органів за захистом як суб'єктивного права, так і законного інтересу. Визнання законних інтересів державою – безумовна гарантія не лише їх існування, але і здійснення, ефективної реалізації. Державне визнання дає підстави вести розмову про законний інтерес як про самостійний юридичний засіб, що несе в собі чимале смислове і регулятивне навантаження. Гарантія захисту законного інтересу правовими засобами, визнана на законодавчому рівні, таким чином, може розглядатися як загальна, базова гарантія.

В цілому стосовно класифікації гарантій прав, свобод і законних інтересів особистості склалися декілька основних підходів. Так, П.М. Рабінович виокремлює гарантії загальносоціальні (економічні, політичні, духовно-ідеологічні) і спеціальні (юридичні норма, практична діяльність з їх реалізації та правозастосовні акти); В.Ф. Сіренко – загальні (економічні, соціальні, політичні, ідеологічні.) та спеціальні (юридичні); М.І. Козюбра – загальні (економічні, політичні, ідеологічні, організаційні і суспільні) та спеціальні (юридичні); В.Д. Перевалов – економіко-правові, політико-правові та правові.

Треба вказати на певний прогрес поглядів російського спеціаліста з питань законних інтересів В.В. Субочева. В більш ранніх його дослідженнях, які спиралися на праці О.В. Малька, Н.А. Шайкенова, М.С. Малєїна, вчений відносив до гарантій законних інтересів економічні, політичні, соціальні і ідеологічні засоби забезпечення.

Втім, пізніше правознавець коригує свою позицію, зазначаючи, що здійснення законних інтересів навряд чи можуть гарантувати економічні, соціальні, політичні і ідеологічні чинники. На його думку перераховані чинники є обставинами, які: а) обумовлюють наявність самих законних інтересів; б) їх продукують, прагнучи зба-

лансувати інтереси особи, суспільства і держави; в) здійснюють на останні безпосередній вплив – як стимулюючий, так і обмежуючий. Проте, це не означає гарантуючої ролі економічних і інших подібних чинників [1, с.412].

Подальші розміркування автора та його самокритика є цілком розумними і справедливими, адже за економікою, політикою та ідеологією не можна не визнати здатності впливати на утворення законних інтересів, так би мовити «інтересоутворюючої якості». Поряд із тим, ані економіка, ані політика, ані ідеологія не можуть вважатися гарантами реалізації тих самих інтересів, виникнення яких вони самі спричинили.

Не можна забувати і того, економіка є тим середовищем, у якому якнайкраще проявляється конфлікт інтересів різних осіб. При цьому розмова йде саме про конфлікт законних інтересів, коли декілька осіб намагаються реалізувати свої інтереси із однаковою метою. Наприклад, ніде у законодавстві не встановлено суб'єктивного права бути монополістом, втім у низці законів встановлені обмеження щодо монополістів. Із економічного боку є зацікавленість у тому щоб стати монополістом (домінуючим на ринку суб'єктом), адже це надає можливості контролю над значною частиною ринку держави, відомість і визнання споживачів тощо. Однак, за наявності одного тільки бажання і юридичної можливості стати монополістом, жодне підприємство не стане таким без власних зусиль і наполегливості і економічні гарантії тут ні до чого. Головне тут – використати наявні економічні можливості.

Політичні чинники пов'язані з існуючим політичним устроєм, його принципами і закономірностями, з характером віддзеркалення побажань і прагнень громадян в роботі державних органів. Такі інститути демократії, як багатопартійність, представництво інтересів суспільства в роботі законодавчих органів різних рівнів, плюралізм, свобода слова тощо, поза вся-

ким сумнівом, створюють належну атмосферу, яка супроводжує реалізацію законних інтересів і впливає на методи управління ними і способи їх охорони і захисту.

Проте, це не гарантії реалізації законних інтересів. Це чинники, обставини, на них що позитивно (або негативно) впливають. Відомо, що правова держава характеризується зовсім не всездозволеністю, але масою правових обмежень для своїх громадян, спрямованих на збалансоване здійснення інтересів усіма. Це вимагає певних жертв. Де гарантія, що правова держава дозволить здійснитися усім законним інтересам своїх громадян, у тому числі і тим, які знаходяться між собою в деструктивних конфронтаціях? Це суперечить здоровому глузду і доцільності віднесення політики до гарантій здійснення законного інтересу.

Зазначене стосується й соціальних чинників, серед яких справедливо виділяється і рівень матеріальної забезпеченості, і характер освіти, і рід занять і так далі. Істотну роль тут відіграють аспекти міжнаціональної взаємодії, все ті питання, які так чи інакше зачіпають становище людини в суспільстві, його соціальний статус.

Таким чином, справжні гарантії законних інтересів можна поділити на юридичні і організаційні.

Під юридичними гарантіями зазвичай розуміють спеціально встановлені законом засоби безпосереднього забезпечення правомірності поведінки суб'єктів суспільних відносин, їх прав і свобод. Це визначення цілком підходить і для юридичних гарантій законних інтересів учасників правовідносин. До юридичних гарантій можуть, наприклад, відноситися інститут скарг, клопотань; інститут юридичної відповідальності тощо. При цьому вони можуть мати як матеріально-правовий, так і процесуальний характер.

Самостійним видом в системі гарантій виступають організаційні гарантії. Вони пов'язані з організаційною діяльністю державних органів, посадовців, громадських

організацій, трудових колективів, які сприяють здійсненню законних інтересів. Реалізація законних інтересів в руслі чіткої діяльності органів державного апарату і громадських організацій є організаційно гарантованою за своєю природою.

Реалізацію законних інтересів забезпечують численні юридичні засоби і, при певному поєднанні супутніх їх задоволенню чинників і обставин, можуть розглядатися як гарантії останніх. До забезпечувальних (гарантійних) заходів організаційного плану слід віднести і владно-розпорядну діяльність правозастосовних органів, яка може гарантувати задоволення будь-якого законного інтересу.

Незважаючи на те, що інтерес в правовому просторі може реалізуватися в формах суб'єктивних прав і законних інтересів, слід зазначити, що юридичні гарантії законних інтересів є гарантіями декілька іншого порядку, чим у суб'єктивних прав, бо і правомірність їх реалізації відмінна від правомірності реалізації останніх.

«Стосовно громадянина, – зазначає В.М. Кудрявцев, – існує два аспекти правомірності поведінки. Перший означає поведінку, прямо передбачену зобов'язуючими і уповноважуючими ми нормами права (а також і забороняючими, якщо заборона дотримується). Іншими словами, йдеться про вчинки, ознаки яких безпосередньо відповідають вказаним в законі. Це правомірна поведінка у власному (суворому) значенні слова.. Другий аспект правомірності охоплює ширшу область, що включає деякі форми поведінки, правом прямо не регламентованої... Така поведінка визнається правомірною в тому сенсі, що вона підлягає захисту законом. Основний випадок - це захист законних інтересів громадянина» [3, с.159].

Підкреслимо, що на гарантованості законних інтересів позначається той факт, що ним, на відміну від суб'єктивних прав, не протистоїть конкретний юридичний обов'язок. У законного інтересу відсутня

така сильна юридична гарантія, оскільки він є усього лише простою правовою дозволеністю. До того ж в більшості випадків вони не є гарантованими конкретно в нормах об'єктивного права, а забезпечуються тільки його загальним сенсом, загальними началами і принципами, його соціально-правовою спрямованістю. Тому юридична гарантованість законних інтересів носить в основному загальний, менш визначений характер, чим у суб'єктивних прав. Будучи самі нечіткими, неконкретними за своїм змістом (в сенсі його співвідношення з діючими правовими приписами і існуючою правомочністю і обов'язками контрагентів), законні інтереси відповідно і гарантуються не завжди чітко і конкретно.

Відмінності в юридичній гарантованості законних інтересів і суб'єктивних прав ведуть до відмінностей в їх організаційній гарантованості. Не викликає сумніву той факт, що законні інтереси повинні охоронятися і захищатися різними органами і організаціями разом із суб'єктивними правами. Проте міра такої охорони і захисту у законних інтересів і суб'єктивних прав буде неоднакова.

Природа законних інтересів обумовлює той факт, що вони не можуть бути забезпечені і захищені так само, як і суб'єктивні права. Не для усіх законних інтересів реально існують необхідні умови для реалізації, оскільки вони не забезпечені конкретною правовою необхідністю, як це спостерігається у суб'єктивних прав. Загальні начала, дух законодавства, безумно, гарантують реалізацію законних інтересів, але ця гарантованість в основному проявляється у формі сприяння здійсненню тих чи інших законних інтересів. Звідси охорона і захист їх – неповна [6, с.266-267].

Конкретизуючи пошук гарантій здійснення законних інтересів, зазначимо, що разом з їх визнанням самостійним об'єктом правової охорони до найбільш ефективних гарантій здійснення останніх необхідно віднести закріплене в законодавстві право

суб'єкта правовідношення звертатися до суду за захистом порушеного або оспорюваного права (наприклад, ст.3 Цивільного процесуального кодексу України). Природа законних інтересів та існуючі гарантії їх реалізації за певних умов, у разі наявності конкретної сукупності супутніх обставин, дозволяє не просто звертатися в судові інстанції, сподіваючись на випадок, а вже спираючись на можливість захисту і на суб'єктивні права, що кореспондують здійсненню законних інтересів

Останнє твердження є принципово важливим, адже законний інтерес не може існувати в правовому просторі ізолювано - він повинен обов'язково відповідати праву, його принципам і не суперечити чинному законодавству.

Звернення до суду за допомогою у реалізації законного інтересу, як вже було вказано, юридично ґрунтується на положеннях чинного законодавства. Поряд із тим тут є певна змістовна логіка: кожен законний інтерес впливає з того чи іншого суб'єктивного права, тобто є його продовженням, «післяправом»; суб'єктивне право охороняється і захищається різноманітними правовими і організаційними гарантіями, в тому числі – правом на звернення до суду; звідси випливає, що на законний інтерес як на «післяправо» розповсюджуються і ці гарантії, хоча і в меншому обсязі. В той же час, суд не можна відмовити особі, яка звертається за захистом свого домагання через те, що воно не знайшло прямого віддзеркалення у законодавстві.

Звідси можна вивести твердження про те, що найбільш дієвою гарантією існування і реалізації законних інтересів є суб'єктивні права. Інакше кажучи, в правовому просторі не може існувати законного інтересу, який би не кореспондував якій-небудь правоможності суб'єкта, закріпленій у формі суб'єктивного права. Законний інтерес виникає у передбачуваних, прогнозованих ситуаціях, однак сам є нестандартним, випадковим, спонтанним. Як вже

вказувалося, законний інтерес є юридичним виразом домагання переважно у формі бажання, в той час як суб'єктивне право є юридичним виразом домагання у формі нагальності.

Створюючи правову норму, законодавець відштовхується від певної моделі ситуації, що має піддаватися правовому регулюванню. При цьому до цієї правової моделі потрапляють лише такі явища, які є типовими, найбільш розповсюдженими і найбільш важливими. Усе інше може допускатися, якщо має відношення до змодельованої ситуації і не суперечить правовим нормам. Разом із тим, настання таких явищ не є обов'язковим і носить імовірнісний характер, адже їх не можна передбачити із стовідсотковою впевненістю. Отже вірно зазначає В.В. Залеській, що «об'єктивна спрямованість і результативність дій з точки зору інтересів учасників і суспільства в цілому можуть бути передбачені лише у загальних рисах імовірнісної оцінки» [7, с.85].

Наявність певного прагнення, що може мати вираз у формі суб'єктивного права або законного інтересу, обумовлює вчинення низки юридичних дій, спрямованих на здійснення цього прагнення. Однією з форм правової поведінки, спрямованої на здійснення суб'єктивних прав і законних інтересів є звернення до суду. Матеріальна і процесуальна правоможності права на позов виникають водночас – із моменту, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення свого права або законного інтересу. Зрозуміло, що відсутність законного інтересу, як і відсутність суб'єктивного права, що підлягає захисту, унеможлиблює звернення до суду із позовом. Таким чином, якщо право на позов сприймати як єдине ціле, то законний інтерес поряд із суб'єктивним правом є безсумнівними передумовами виникнення цього права.

Продовжуючи розглядати гарантії здійснення законних інтересів, відзначимо, що

доцільність, розумність охоронюваних законом інтересів і їх нерозривний зв'язок з реальною (а не бажаною) дійсністю сприяє їхній реалізації, збільшує її шанси, якщо так можна виразитися. Звідси виникає питання: чи може доцільність, раціональність законних інтересів бути гарантією їх реалізації?

Для початку наведемо таке твердження Є.М. Трубецького: «Право не визнає й не захищає нерозумних, протиприродних інтересів дітей і божевільних. Інша дитина зацікавлена в тому, щоб грати сірниками або бити свою няньку... Тому змістом правоможностей дітей і божевільних не можуть вважатися ті інтереси й цілі, до яких вони в дійсності прагнуть. Те ж саме треба сказати й про їхні нормальні, розумні інтереси... Що власне слід розуміти під нормальним інтересом особи?.. Якщо ми станемо на точку зору Ніцше або Макса Штірнера, то нормальними інтересами виявляться інтереси чисто егоїстичні... Закон у цьому випадку опікує не інтереси дитини, що визнаються ним за розумні й нормальні, а тільки свободу дитини від сторонньої експлуатації» [7, с.126]. Далі Є.М. Трубецької робить дуже важливе зауваження, говорячи, що воля, яка надається правом, виражається в тому, що об'єктивне право усуває ряд найважливіших перешкод до здійснення особою певних цілей і охороняє його незалежність проти сторонньої експлуатації. Сказати, що всяка людина є суб'єктом права – значить сказати, що всяка людина у певних межах є вільна особа.

Дане твердження було наведено аж ніяк не випадково, не тільки в силу його значимого характеру. Незважаючи на те що доцільність, розумність – поняття досить відносні, із чим не можна не погодитися, у кожному конкретному випадку доцільність і розумність мають свої критерії оцінки. Зрозуміло, що закон, правовий акт є своєрідними прописними еталонами доцільності й розумності, однак не все те, що не суперечить праву, може бути розумним, і не

завжди доцільність повністю опосередковує нормативними актами й відповідністю закону.

Приміром, громадянин, що проживає в центрі мегаполісу, може мати законний інтерес дихати кришталево чистим повітрям і з комфортом пересуватися в безшумному суспільному транспорті. Подібні бажання повністю законні, однак їх чи навряд можна назвати розумними в цьому випадку, а їх реалізацію – доцільною. Крім цього, існує безліч прикладів того, що в законі відбиті не завжди доцільні й слухні бажання суб'єктів правовідносин.

Інакше кажучи, слухним буде стверджувати, що розумність і доцільність законних інтересів з погляду об'єктивно існуючого права й сукупності супутніх їхній реалізації факторів і обставин є гарантією їх здійснення. Можна поглибити думку, зазначивши, що ступінь розумності буде прямо пропорційною ефективності здійснення законних інтересів.

Гарантії здійснення законних інтересів діють у єдиному механізмі правового регулювання, що має своїм основним завданням збалансований вплив на суспільні відносини, які дозволяють рівною мірою реалізуватися існуючим законним інтересам. Саме це й обумовлює відносність гарантій законних інтересів, пов'язану з межами їх реалізації.

Якщо в суспільстві існують суперечливі законні інтереси й усі вони мають приблизно однакові шанси на реалізацію, то без встановлення меж реалізації інтересів неможливо здійснювати правове регулювання суспільних відносин і забезпечити реалізацію будь-якого з них. Тому гарантії реалізації одних законних інтересів у певній сфері можуть одночасно виступати стримуючим фактором для реалізації інших охоронюваних законом інтересів.

Таким чином, цілком об'єктивно можна стверджувати, що гарантією здійснення законних інтересів служать межі реалізації прав і інтересів. Проте необхідно відзначи-

ти, що межі й обмеження встановлюються на шляху реалізації тих інтересів, які суперечать суспільним інтересам і виходять за рамки дозволеного. Зрозуміло, що якщо один законний інтерес суперечить іншому законному інтересу, то такі обмеження не можуть бути гарантом здійснення інтересу однієї зі сторін. За таких умов самі такі обмеження будуть вступати в протиріччя із чинним законодавством. У такому разі сторони повинні самостійно розбиратися між собою, грамотно використовуючи існуючі цивільно-правові й інші засоби, якщо буде потреба звертаючись за допомогою до компетентних органів. Розглянуті ж межі реалізації й обмеження є гарантією того, що розумні інтереси не зможуть бути защемлені в результаті бездумних і недоцільних дій кого-небудь.

Продовжуючи із усього спектра правових явищ виокремлювати гарантії законних інтересів, зауважимо, що ефективне й справедливе правозастосування – одна з них. Обумовлене це двома основними причинами: 1) застосування права – це владна державна діяльність, спрямована на реалізацію правових приписів у житті, тобто усунення перешкод на шляху реалізації інтересів суб'єктів правовідносин – його основне завдання; 2) суб'єкт правовідносин може звернутися в компетентний орган безпосередньо за захистом законного інтересу, а правозастосувач зобов'язаний уже сприяти його охороні або здійсненню.

Особливо тісно зі здійсненням законних інтересів переплітається оперативновиконавча форма застосування права, що полягає в діяльності державних органів з реалізації приписів правових норм шляхом створення, зміни або припинення конкретних правовідносин.

Беручи до уваги логіку викладення, резонно задатися питанням і про те, чи є законодавчий процес гарантією здійснення законних інтересів? Сам по собі ні, тому що далеко не кожен законний інтерес може бути задоволений саме в процесі створення

певних нормативно-правових актів. Більше того, законодавчий процес, акумулюючи конгломерат співіснуючих у суспільстві інтересів у модельні шаблони поведінки, є живильним середовищем виникнення законних інтересів, враховуючи їх здатність до самопродукування. Законодавчий процес не може гарантувати реалізацію конкретних законних інтересів суб'єктів, не трансформувавши їх у суб'єктивні права. У цьому – ще один аспект, що підкріплює висловлену точку зору.

Підводячи підсумок, підкреслимо, що, «запилюючись» природою законних інтересів, у гарантіях реалізації останніх простежується суб'єктивний фактор, що черпає своє коріння у свідомості суб'єктів правовідносин, і насамперед у їхній правовірній активності. Усі гарантії здійснення законних інтересів пов'язані й з такими оціночними поняттями, як доцільність і справедливість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Субочев В. В. Законные интересы : моногр. / В. В. Субочев ; под ред. Малько А. В. – М. : Норма, 2008. – 496 с.
2. Экимов А. И. Интересы и право в социалистическом обществе / А. И. Экимов. – Л. : ЛГУ, 1984. – 136 с.
3. Кудрявцев В. Н. Правовое поведение: норма и патология / В. Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1982. – 287 с.
4. Гурджи Ю. А. Процессуальное обеспечение прав личности: вопросы теории : моногр. / А. Ю. Гурджи. – Одеса : Пальмира, 2006. – 173 с.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 Народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) : від 01.12.2004 р., № 18-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – Ст. 3288.

6. Залесский В. В. Вероятность и самоорганизация в гражданском праве / В. В. Залесский // Журнал российского права. – 2005. – № 10. – С. 85–92.

7. Трубецкой Е. Н. Энциклопедия права / Е. Н. Трубецкой. – СПб. : Лань, 1999. – 224 с.

Левченко Д. В. Загальнотеоретичні аспекти гарантування законних інтересів / Д. В. Левченко // Форум права. – 2013. – № 2. – С. 287–294 [Електронний ресурс].

Пропонується загальнотеоретичний аналіз гарантування законних інтересів як специфічних правових засобів. Доводиться, що можна виділити юридичні та організаційні гарантії законних інтересів. При цьому суб'єктивне право є основою для гарантування захисту законних інтересів, а їх розумність та доцільність – для гарантування їх реалізації.

***

Левченко Д. В. Общетеоретические аспекты гарантирования законных интересов

Предлагается общетеоретический анализ гарантирования законных интересов как специфических правовых средств. Доказывается, что можно выделить юридические и организационные гарантии законных интересов. При этом субъективное право является основой для гарантирования защиты законных интересов, а их разумность и целесообразность – для обеспечения их реализации.

***

Levchenko D.V. Theoretical Aspects of Ensuring the Legitimate Interests

The article offers a general theoretical analysis of guaranteeing the legitimate interests as the specific legal means. It is shown that it is possible to allocate legal and institutional guarantees of legitimate interests. Right is the basis for guaranteeing the protection of legitimate interests, and their sensibility and expediency – for guaranteeing their implementation.